

Mihajlo Pantić

TRI PRIČE O BEZIMENOJ

Prva priča: Ulica, kanjon, drvo

Bezimena gleda kroz prozor. Nigde ljudi, samo pusta ulica, u predvečerje. Živi sama, toliko dugo da bi se moglo reći oduvek. Davno, vrlo davno, pre mnogo godina, otišli su oni koji su je doneli na ovaj svet, jedva da ih pamti, a i ne trudi se oko toga, nema ništa od takvog pamćenja, čak se i bol povukla u dubinu i tu treperi. Naspram zgrade u kojoj živi uzdiže se druga zgrada, ista kao njena. Tamo su roletne spuštene, navučene su zavese, niko još nije upalio svetlo, tako da i ta zgrada, kao i ulica, izgleda pusto. Ili bi bolje bilo reći napušteno. Kao da je neko, nepoznat, naredio opštu evakuaciju, i ljudi su, ukoliko ih je bilo, odlučili da odu; možda su bili primorani, možda su to učinili drage volje; ko zna, nema tog ko bi to mogao znati. Bezimena samo pomišlja da je tako, mada tako ne mora biti. Jednostavno, ulica je pusta, ona gleda kroz prozor, i živi sama. To su činjenice, sve ostalo su njena umišljanja i tlapnja. Ulica je nalik kanjonu sa ravnim liticama, visokim onoliko koliko su visoke zgrade koje su podignute uzduž nje; ona se kao reka, protekla kroz taj kanjon, pod pravim uglom uliva u drugu ulicu, poprečnu i mnogo veću i širu; ulice su kao kapilari velikog sliva koji tvore njen grad u kojem, ne odlazeći iz njega nikada i nikuda, gleda na svet otkad zna za sebe.

To što Bezimena živi sama nije nikakva posebnost, toliki ljudi ovog sveta žive kao ona, izdvojeni, bez ikoga svoga, udaljeni od drugih; toliki ljudi gledaju kroz prozor u predvečerje i vide to što vide: nečiji pogled doseže najdalju daljinu, neko zuri u bliski nasuprotni zid, neko u zgradu sa druge strane ulice i tu se nema šta posebno reći, naprosto je tako kako jeste. Neki su odlučili da im je najbolje da samuju, neki su osuđeni na to, sticaji okolnosti su nepredvidljivi...

I Bezimena samuje, i to joj ne pada teško. U stvari, ne misli o tome, misli o svemu drugom, onako kako joj dolazi po volji tih misli, a ne po njenoj, misli imaju svoj tok, nepredvidljiv. Bezimena im se prepušta, čekajući ih kao neminovnost na koju i kada bi htela nikako ne može da utiče. Misli su misli, svedjedno da li su njene ili nečije druge, od onih što su do nje doprle nedokučivim putevima. Ne, tu nije reč o sećanju, Bezimena odbija da se seća i kad god joj se javi neka slika iz minulog vremena ona je brzo uklanja, naučila je kako se od toga treba braniti, jer sve čega bi se eventualno sećala budi u njoj bol i nespokojstvo, što joj, odavno je to shvatila, nikako nije potrebno. Potreban joj je mir, potrebne su joj misli koje ne doživljava kao teret ili kaznu, već kao blaženstvo čistog, ničim usplahirenog postojanja. Živi sama, gleda kroz prozor na pustu ulicu, i to joj je dovoljno. Istina, svakog dana u isti čas ona izlazi iz svoje zgrade, i ulicom u kojoj stanuje odlazi do one druge, veće i šire ulice u koju se njena uliva. Tamo, među ljudima sa kojima razmeni po-

neku neophodnu reč, pokupuje šta joj treba, a ne treba joj mnogo, i vrati se domu i sopstvenim mislima.

Ponekad, samo ponekad, u povratku, pre nego što uđe u svoju ulicu, zagrlji jedno veliko drvo na raskrsnici. U njenoj ulici nema stabala, ulica zjapi kao kanjon, i na drugom kraju opet izlazi iz jedne druge ulice u koju Bezimena nikada ne ide, ne zna šta bi tamo tražila. Otuda povremeno, dok se vraća u svoj stan, čuje huk i zvonjavu koja se njenom ulicom prostire kao eho; to dolazi, svakako, od nekih drugih, njoj neznanih ljudi. Oni koji su je doneli na ovaj svet ostavili su joj dovoljno da može da ne radi ništa drugo nego da jednostavno živi, prepuštena nesećanju. Sećanja su za nju sasvim suvišna. Nekako je bilo, u redu, bilo je, i sada s tim što joj se nekada zbivalo ne bi znala šta da čini. Bilo je i prošlo, i ostalo je samo jedno ništa, nepromenljivo i zaleđeno, i tako treba da bude, do poslednjeg daha. Nema potrebe oživljavati promašene ljubavi i zablude, neka usahnu sasvim ili ostanu u većitom ledu, njoj je svejedno. Samo da je to ne dotiče, jer svaki put kada je dotakne, mimo njene volje, ozledi je, i ne bi o tome da misli; sto puta joj je lakše sa mislima koje nemaju jasno poreklo, koje dolaze niotkuda, kao da padaju iz vedra ili oblačnog neba. Bezimena više voli oblake, oni natkriju kanjon njene ulice i utišaju huk što dolazi sa druge strane, iz njoj nepoznatog predela, jer, rečeno je, nikada tamo nije išla, eto tako, nije, možda iz straha da se ne izgubi ili zaluta u gradskom beskraju.

Možda, ili baš zato, jer nema ljudi bez straha.

Taj huk, po vedrom danu, remeti njene misli dok u predvečerje stoji i gleda kroz prozor, ne očekujući nikoga i ne čineći ništa osim toga što gleda i vidi to što vidi, ulicu-kanjon i nasuprotnu zgradu, uronjena u sopstveni život, tu gde jeste, gde su je ostavili oni koji su je doneli na ovaj svet. Davno, vrlo davno, pre nekoliko dana, vraćajući se iz svog redovnog izlaska, pored onog jednog drveta koje oseća kao najbliže biće, svakako bliže od ljudi, pronašla je rasparenu cipelu, odbačenu ili izgublenu, pokupila ju je, u prvi mah ne znajući šta bi s njom. Ali ju je ipak uzela. Nije je obula, već pogledom je, saginjući se po nju, znala da savršeno pristaje njenoj nozi. I po prispeću u stan neka iznenadna, nedohvatna misao rekla joj je da se pojedini predmeti najbolje čuvaju tako što se oblože šećerom i ona je tako učinila sa tom cipelom, gle podudarnosti, njenog broja. Potom ju je sklonila na senovito mesto, u poslednju ladicu stare komode, prepune što njenih stvari i uspomena, što onih koji su je doneli na ovaj svet, a u koje, u te stvari i uspomene, nikada nije ni zavirila, jer bi se, znala je, tada u njoj probudilo sećanje, puno ožiljaka, nepotrebnih i uvek bolnih. Potisnula je tu bol, najdublje što je mogla, mada takve boli nikada stvarno ne prestaju. I jave se, kao i sećanje, kada se njima hoće, teško ih je smetnuti s uma.

Zato je bolje da sama, u predvečerje, gleda kroz prozor i da pusti mislima neka se jate i neka prolaze, kao oblaci, kao ptice.

Neko zvoni na njenim vratima. Bezimena se ne pomera. Neko opet zvoni, uporan je. Bezimena i dalje gleda na pustu ulicu. Još jedno zvono, kratko, kao jecaj...

Neće otvoriti.

Druga priča: U nesanici

Bezimena pati od nesanice. Ništa tu nije neobično, pa šta, toliki ljudi ne mogu da potonu u san, traže razne medicine za tu svoju tegobu, ali malo od toga pomaže. Prevrću se, ustaju, hodaju noću, pilje u plafon ili u zid, grle jastuk, pritiskaju zapešća, tu su navodno tačke koje pomažu da se „ubije oko” i preda Hipnosu. Neko, opet, pokušava da čita ili da duboko diše, ali nesanica nije budno stanje već lebdenje misli, bez usredsređenosti, čisto snatrenje u iščekivanju da najzad svane i da se zakotrlja još jedan dan koji nekako treba preživeti, umorno i nenaspavano.

Bezimena, takođe, kada uspe da se prevari i odspava sat ili dva, ako je to spavanje, a ne plitko bunilo, ne pamti snove, tek poneku sliku koja izvetri vrlo brzo. Potom ustaje, umiva se usred noći, seda na postelju, praznu, odavno ohlađenu od zagrljaja i blizine drugih tela, koja su sada ko zna gde, u drugim posteljama, i prepušta se pokušaju da sebi objasni zašto je ostala sama, izvan sveta. Te misli, izrasle iz nesanice je opsedaju, odlaze ali se uporno vraćaju, za razliku od onih nepredvidljivih kojima se odaje preko dana, kada, ne znajući šta bi drugo, proverava da li je ona nikad obuvena ušećerena cipela na sigurnom. Jeste. Život je čista stihija, misli Bezimena u gluvo doba, njeno vreme minulo je onako kako se njemu htelo, a ne kako je ona želela, ako uopšte zna šta je želela, jer se davala toj stihiji ne razmišljajući o tome da će se jednom pred njom otvoriti praznina, ona konačna praznina koju naročito oseća kad zacari mrak, dok uzaludno pokušava da zaspi. I sedi tako na ivici svog kreveta, negrljena, i pita se, bez odgovora, zašto nikada nije uspela da bude povezana, da pripada nekom ili nečemu. Ogrezla je u samoći koja joj ne govori ništa, ni o sebi ni o drugome; u nesanici su izgubljene sve granice i noćne misli su nemoćne da im se približe. Tako je kako je, osim što čine da Bezimena sebe oseća kao nekog drugog, nepoznatog, koji u njoj rađa zebnju, i plaši je da će tako usamljena skliznuti s uma i takva dočekati kraj. Svi njeni gubici, a bilo ih je mnogo, nenadoknadivi su, ona to zna i utvara sebi da je pomirena s tim.

Ali...

Ponekad, retko, učini joj se da ipak nailazi dremež, no to traje kratko, kao dah. Sve što je mogla da dobije nije dobila, i zbog toga joj nije nimalo žao, jer se nije ni posebno trudila; svi drugi koji su ulazili u njen prostor i delili s njom postelju činili su šta god im je padalo na pamet i napuštali je, govoreći najrazličitije gluposti, nesprenni da se suoče sa sobom, i da se uvere u ono što zaista jesu, ranjeni kao i sama Bezimena – u nemoći i bezizlazu ljudi počinju da ranjavaju druge. Ti ožiljci nikada ne zarastaju, misli Bezimena, ali opet bi, mada u to nije sigurna, ponovila isto; možda, hm, možda bi ipak trebalo, uverava sebe i dalje, uprkos opečenosti iskustvom, iskoristiti svaku mogućnost da se bude sa bilo kim. Bolje je to nego ostati sam, zarivene glave, sa grinjama u svom jastuku, u zjapu nesanice, dok ponor sna odbija da se otvori...

U malom prozoru svitnula je prva svetlost. Uskoro će svanuti, potom će doći jutro, podne, predvečerje, i nova noć, sa nesanicom. Ušećerena, nijednom obuvena cipela ostaće da tihuje na tajnom mestu. Nikada se, ah, nikada, ne zna kada će se pojaviti neko ko će u rukama imati njenu parnjakinju.

Treća priča: Oblaci, ptice

Nailazili su joj ponekad takvi dani. U njima se Bezimena osećala kao neko drugi, što, pravo govoreći, i nije ništa posebno, nema čoveka koji se nekada nije osećao kao gost u sopstvenom obličju. Spolja je, naizgled, sve u redu, ali iznutra, kao crv u kamenu, da, da, u kamenu, ne u drvetu ili jabuci, dubi neka druga prikaza, teško je reći da je tuđa, jer je sve jednako tu, u znanom prostoru, ali ne ni sasvim poznata, a još manje svoja sopstvena. Likovi se u čoveku umnožavaju, i ona je, Bezimena, mada isprva sa čuđenjem i otporom, postepeno, s vremenom, naučila da prepoznaje takve dane u kojima se ukazivala sebi kao ne baš svoja, osmotrena sa rastojanja. I njen svakidašnji život, uobičajen, ni po čemu izrazit, tako je, udvojen, ipak postajao dovoljno vredan, nekako dublji i smisle-niji. A to nije malo. U tim danima najpre se odavala upoznavanju tog drugog lika u sebi, ni svog ni tuđeg, osluškivala ga i potom se prepuštala mislima da idu gde im se hoće, sva u nadi, ili je strepnja bolja reč, da li će joj one doneti nešto kada se vrate.

No, donosili su joj, svakako, pre nego što je napuste, mnogo toga, nepredvidljivog. Jednom se, gledajući u oblake, setila pesme u kojoj njen bivši ljubavnik – jedan od mnogih, prošavših, a pritom pesnik, od onih čije se reči uvlače pod kožu, i tako se i primaju, taktilno – govori o tome kako je lepo biti oblak, dođeš i prođeš, i odozgo gledaš pticu koja radi isto što i on, taj oblak, bez namere da ga oponaša...

I njene su misli bile takve, dolazile su i odlazile, nespremne da ostanu, a možda ni da se vrate. Niko ne može ni pretpostaviti o čemu će misliti u narednih nekoliko sekundi, nekmoli u danima, mesecima i godinama koji stoje ispred njega, svejedno koliko da ih ima...

Jednom joj je, tako, naišla misao o tome da je Pepeljuga. Ko bi znao zašto, ima li takvog? Možda – treba još jednom reći možda – zato što su sve njene ljubavi ostale iza nje, zgasle, rastvorile se u sećanju i u vremenu, i više nije imala ništa osim tih svojih misli, nestvarnih i nestalnih, mahom prolaznih kao oblak ili ptica. Da, imala je još samo te misli, koje naviru sa ruba pamćenja, odnekud nadomak zaborava, bez snage da zaista siđu u stvarnost, pa je tako videla sebe kao Pepeljugu koja više nikoga ne očekuje, ali za svaki slučaj, jer slučaj je slučaj, i nije ni u čijoj vlasti, čuva jednu cipelu, onu koju je pronašla ispod usamljenog gradskog drveta, bez parnjakinje. Bezimena ju je sama potopila u proključali šećer, razmišljajući potom da li će tu cipelu ikada obuti i sa njom izaći na kišu, ili će nastaviti da je čuva na senovitom, skrovitom mestu, sigurnom od topljenja, krijući od sebe da će joj možda, opet to možda, nekim čudom zatrebati... I tako je, kad god bi izašla iz stana, nastavila da gaca po uličnim lokvama u poluraspadnutim kućnim papučama, nalik lunatiku, ne znajući baš uvek kuda se zaputila, sa mislima koje odlaze...

Kao oblaci, kao ptice...

Bez namere da se vrate.